

بررسی نقش واسطه‌ای ناگویی هیجانی در رابطه بین الگوی ارتباطی خانواده و ویژگی‌های شخصیتی با اعتیاد به اینترنت در نوجوانان

آزاده چوب فروش زاده^۱، مژگان شاهچراغی^۲، شکوفه متقی^۳

^۱استادیار روانشناسی دانشگاه اردکان، نویسنده مسئول

^۲کارشناس ارشد روانشناسی دانشگاه اردکان

^۳استادیار روانشناسی دانشگاه اردکان

چکیده

امروزه اینترنت بخش جدایی ناپذیر زندگی ما انسان ها است و این ابزار نیز همچون هزاران ساخته دست بشر دارای ابعاد خوب و بد است. در همین راستا این پژوهش به بررسی نقش واسطه‌ای ناگویی هیجانی در رابطه بین الگوی ارتباطی خانواده و ویژگی‌های شخصیتی با اعتیاد به اینترنت در نوجوانان پرداخت. روش پژوهش توصیفی-همبستگی و جامعه آماری این پژوهش ۲۵۸۶ نفر از دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه با گرایش های فنی، کاردانش و نظری شهرستان شهرضا در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ که به روش نمونه‌گیری طبقه ای به تعداد ۳۰۰ نفر انتخاب و برای تجزیه و تحلیل آماری از نرم افزار لیزرل استفاده شد. از پرسشنامه های شخصیت نئو، پرسشنامه الگوی ارتباط خانواده ریچی و فیتزپاتریک، پرسشنامه ناگویی هیجانی تورنتو و آزمون اعتیاد به اینترنت یانگ استفاده شد. یافته ها نشان داد الگوهای ارتباطی خانواده دارای دو خرده مقیاس جهت گیری هم‌نوایی و جهت گیری گفت و شنود به صورت مستقیم و همچنین به واسطه ناگویی هیجانی به صورت غیر مستقیم، اثری بر اعتیاد به اینترنت در بین نوجوانان نداشتند. اثر مستقیم ناگویی هیجانی بر متغیر اعتیاد به اینترنت به لحاظ آماری معنادار بوده و اثرات مستقیم صفات روان رنجوری، برون گرایی و وظیفه شناسی بر متغیر اعتیاد به اینترنت به لحاظ آماری معنادار ولی به واسطه ناگویی هیجانی تنها ویژگیهای روان رنجوری و برونگرایی بر متغیر اعتیاد اینترنت اثر غیر مستقیم داشتند.

واژه‌های کلیدی: اعتیاد اینترنتی، ناگویی هیجانی، صفات شخصیتی و الگوی ارتباطی خانواده

مقدمه

امروزه اینترنت تأثیر انکارناپذیر خود را در جوامع به اثبات رسانده است. این رسانه ابعاد جدیدی در ارتباطات انسانی ایجاد کرده است. کارکردهای گوناگون و گسترده اینترنت باعث استفاده روزافزون افراد از این فناوری شده است. دسترسی آسان به این فناوری، اطلاع رسانی آن در زمینه های مختلف و قابلیت های چندرسانه ای موجب افزایش به کارگیری و جذابیت این رسانه در جهان و کشور ما ایران گردیده است. به گفته پژوهشگران بی تردید هر پیشرفت جدیدی در کنار مزایایی که دارد، مشکلاتی را نیز به همراه می آورد که اینترنت نیز از این قاعده بی نصیب نیست (جانکوا^۱ و همکاران ۲۰۱۱؛ استیفانسیکو^۲ و همکاران ۲۰۰۷؛ یلوس، مارکس ۲۰۰۷). شاید به جرات بتوان گفت شایع ترین آسیبی که در حال حاضر خانواده ها به خصوص دامنه سنی نوجوان و جوان را درگیر نموده است اعتیاد به اینترنت می باشد (نستیزن ۲۰۰۹). (یانگ ۱۹۹۸) به نقل از مورالی و جورج (۲۰۰۷) اولین فردی بود که استفاده مشکل ساز و افراطی از اینترنت را تحت عنوان اعتیاد به اینترنت معرفی کرد.

بیان مسئله

چانگ ۴ ولی (۲۰۰۶) معتقدند که افزایش تعداد کاربران اینترنت در جهان از عوامل مهم و مؤثر در اعتیاد به اینترنت است. به گفته کارشناسان، استفاده بیش از حد و بیمارگونه از اینترنت که باعث دور شدن فرد از دوستان و خانواده و اختلال های رفتاری یا شخصیتی در وی شود اعتیاد به اینترنت است. این اعتیاد که سرآمد همه اعتیادهای رفتاری است رشد روزافزون پیدا کرده و عوارض ناگواری دارد. نوجوانان به دلیل نیازهای آموزشی، اطلاعاتی، تفریحی و غیره، گرایش بیشتری به اینترنت دارند و از آنجا که وقت آزادتری برای به کارگیری اینترنت دارند، بیشتر در معرض پدیده "اعتیاد به اینترنت" قرار می گیرند (یانگ و فانگ ۶ چین ۲۰۰۸ و کمپبل^۸ و همکاران ۲۰۰۶). وینستن^۹ (۲۰۱۵) به طور شفافی نشان داد که نوجوانان با اعتیاد به اینترنت از مکانیسم های دفاعی (راهبردهای مقابله ای) غیر مؤثر در موقعیت های سخت زندگی استفاده می کنند. آنها اغلب مشکلات را در ارتباطات بین فردی آشکار می کنند. اعتیاد به اینترنت می تواند به عنوان ترک و اجتناب از مشکلات زندگی و از خودشان دیده شود.

^۱ Janocha^۲ Stefanescu^۳ Yellowlees^۴ Chung^۵ Lee^۶ Ying-Fang^۷ Chen^۸ Campbell^۹ Weinstein

یکی از پیش بینی کننده های مهم اعتیاد به اینترنت عملکرد خانواده است (یانگ ۱۹۹۹). نخستین پایگاه اجتماعی در تمام مراحل رشد به ویژه در سال های نوجوانی، که نقش مهمی را در تنظیم افکار، احساس و رفتار نوجوان ایفا می کند، خانواده می باشد (یوسفی ۲۰۱۵). منظور از الگوی ارتباطی خانواده، که قادر به تاثیر گذاری بر نوجوانان می باشد (کوثرنر و فیتزپاتریک، ۲۰۰۲)؛ تعامل بین اعضای خانواده و چگونگی تصمیم گیری آنها با عقاید و باور هایشان است. فقدان حمایت والدینی قوی یا حمایت همسالان می تواند منجر به احساس نبود شایستگی و ارزشمندی شود و در چنین شرایط خانوادگی افراد به اینترنت به عنوان راه فرار از واقعیت نگاه می کنند. اینترنت برای آنها جهان امنی می شود که در آن تهدید و چالشی وجود ندارد (خسروی و علیزاده صحرایی ۱۳۹۰). از طرفی نوجوانانی که در خانواده های آسیب دیده رشد می کنند به طور کلی رفتارهای پرخطر بیشتری نسبت به خانواده های سالم نشان می دهند (لینگ و شیک ۲۰۱۳، شیک و همکاران ۲۰۱۴) که در معرض اعتیاد به اینترنت قرار دارند. آن می تواند بیان کند که محیط خانوادگی آسیب دیده ممکن است عامل خطر برای اعتیاد به اینترنت در نوجوانان باشد؛ بنابراین فرض شده است که ویژگی های فردی و کارکرد خانواده با اعتیاد به اینترنت مرتبط هستند (کوپن یو چن چن ۲۰۱۲). برای تعیین الگوهای ارتباطی خانواده، فیتزپاتریک و ریچی (۱۹۹۴) ابعاد اساسی الگوهای خانوادگی را به دو بعد جهت گیری گفت و شنود و جهت گیری همنوایی تقسیم کرده اند. جهت گیری همنوایی به هماهنگی بین اعضای خانواده و اجتناب از تعارض ها و مجادله ها اشاره دارد. در حالی که جهت گیری گفت و شنود فرزندان تشویق می شوند تا در مورد مسائل مختلف فکر کنند و به بحث بپردازند.

یکی از عوامل تاثیر گذار دیگر بر اعتیاد به اینترنت ناگویی هیجانی است. پرسلی و همکاران (۲۰۰۳) معتقدند که ناگویی هیجانی به عنوان یک صفت شخصیتی دائمی، عامل پرخطر در رشد شکایات روان تنی، روان پزشکی، پزشکی هم چون وابستگی به مواد مخدر است. ناگویی خلقی به یک سبک شناختی-عاطفی اشاره دارد که نتیجه آن اختلال خاص در بیان و پردازش هیجانات است. ولی معنای حقیقی آن "پیشانی در توصیف کلامی احساسات" است. بنابراین افراد با سطوح بالای ناگویی هیجانی مرتبا بی عاطفه و بی تفاوت نسبت به موضوعات هیجانی و تالم ناپذیر بی حس و خونسرد هستند. ناگویی هیجانی به طور معمول به عنوان صفت نسبتا با ثبات معنا می شود (سالمین و همکاران ۲۰۰۶). و ناگویی هیجانی تا اندازه ای نقش میانجی گری در رابطه بین تجربیات اولیه بد رفتاری با کودک و مشکلات استفاده از اینترنت دارد (یاتس و همکاران ۲۰۱۲) کناره گیری یا ناگویی هیجانی به شکل با ثباتی با نشانه های اعتیاد به اینترنت مرتبط است (دالبوداک و یلدریم ۲۰۱۳) کاندیری بوزافروپولوا ۲۰۱۴ اسکیمکا برونو وزوکالی ۲۰۱۴، اسکیمکا و همکاران (۲۰۱۴). افراد با ناگویی هیجانی بالا همچنین مشکلاتی در تنظیم هیجان تجربه می کنند و از برخی رفتار های اعتیاد به منظور تنظیم هیجاناتشان استفاده می کنند. به طور مشابه افرادی که می توانند هیجاناتشان را ادراک، تمایز و تنظیم کنند کشف شده با احتمال بیشتری از رفتارهای اعتیاد جلوگیری می کنند (کان و دمیترو وایس ۲۰۱۰). اعتیاد به اینترنت می تواند نشانگر ضرورت کناره گیری روانی به منظور تعدیل کردن هیجانات باشد. (کراپارو ۲۰۱۱). مطالعات گوناگونی نشان داد که ناگویی هیجانی عامل کلیدی

^{۱۰}.Kun, B., & Demetrovics

هست که زمینه را برای اختلالات روانشناختی در نوجوانی و بعد از آن در سنین جوانی مهیا می کند (هونکالامپی ۱۱ و ۲۰۰۸؛ مانین و همکاران ۲۰۱۱؛ ریف و درویج ۲۰۱۲).

براساس نظریه شناختی-رفتاری می توان گفت وقتی تعامل وصحبتی بین اعضای خانواده وجود ندارد و برهمنواپی بالا وهم سانی عقاید والدین تاکید می شود، نوجوان ممکن است به این نتیجه برسد که اینترنت را به عنوان دوست صمیمی خود که به راحتی می توان با او ارتباط برقرار کرد، انتخاب کند که چون عقایدش در خانواده مورد احترام قرار نمی گیرد، هیچ کس خارج از شبکه های اینترنتی او را دوست ندارد و حمایت نمی کند و تنها در محیط اینترنت مورد احترام قرار می گیرد. در نتیجه این برداشت نادرست منجر به تمایل شدید نوجوان به سمت اینترنت می شود (صالحی، ۲۰۱۲). در مجموع جهت گیری گفت و شنود یک پیش بینی کننده مثبت وجهت گیری همناوایی یک پیش بینی کننده منفی بر سلامت روان نوجوانان می باشد (تجلی ولطفی، ۲۰۰۷). بنابراین تاثیر خانواده بر شکل گیری شخصیت و بروز رفتارهای سازگارانه و ناسازگارانه افراد بر کسی پوشیده نیست، به خصوص در سنین نوجوانی و جوانی که دوران هویت یابی و استقلال طلبی نوجوان است (رجبی و همکاران، ۲۰۰۷).

در پژوهش برنیام و جیمز (۱۹۹۴) به بررسی عوامل خانوادگی مرتبط با نارسایی هیجانی پرداخته شد. نتایج آن نشان داد که نوجوانانی که در محیط هایی بزرگ شده اند که از نظر جسمانی و هیجانی ناآرام و ناامن بوده و از آشکارسازی هیجان ها ممانعت به عمل می آمده مقابل موفق باحالت های هیجانی شان را یاد نمی گیرند و در نتیجه از تجربه هیجان ها ناراحت می شوند این دشواری ها و فقدان سرمشق های مناسب برای ابراز هیجان ممکن است به نگرانی و دوسوگرایی در ابراز احساسات منتهی شود. از طرفی ناگویی هیجانی عامل خطری برای اختلال های روانی و جسمانی به شمار می رود (بشارت ۱۳۸۷ الف، ۱۳۸۷ ب؛ تیلور و همکاران، ۱۹۹۷). از طرف دیگر ناگویی هیجانی با مصرف بیشتر الکل و اختلال های مصرف الکل مرتبط است (بیرت، ساندور و بیرت ۲۰۰۸؛ توربرگ، یونگ، سولیون و لیورس، ۲۰۰۹؛ دریک و وانهل ۲۰۰۶). از آنجایی که اعتیاد به اینترنت به عنوان زیرمجموعه ای از اختلالات اعتیاد است، می توان چنین فرض کرد که الگوی ارتباطی خانوادگی به شیوه غیرمستقیم و با واسطه ناگویی هیجانی بر اعتیاد به اینترنت تأثیر دارد.

همچنین در بین عوامل مرتبط با اعتیاد به اینترنت، به نظر می رسد که شخصیت تأثیر عمیقی در استفاده از اینترنت داشته باشد (کاتیا، لیبراتور، کاتینا و همکاران ۲۰۱۱، باتیگون و هاستا ۲۰۱۰). کالیچمان، کین، زین و همکاران، (۲۰۰۳) شخصیت را الگوی مجزا و خصوصیات خاص تفکر، احساس و رفتار تعریف می کنند که شیوه تعامل با محیط فیزیکی و اجتماعی را تعیین می کند. عوامل فردی و شخصیتی می تواند سایر عوامل را تحت تأثیر قرار دهد. روانشناسان معتقدند که خصوصیات شخصیتی مانند گشودگی به تجربه، وفاداری، برون گرایی، مقبولیت و نورزگرایی بر حیطه گسترده فعالیت های آدمی مانند رفتارهای جنسی، گوش کردن به موسیقی مورد علاقه فرد و میزان استفاده از فناوری ها خصوصا اینترنت تأثیر می گذارد (ویگینز و ترپنل ۱۹۹۷). نورزگرایی (N) به تمایل فرد برای تجربه اضطراب، تنش، ترحم جویی، خصومت، تکانشگری، افسردگی و حرمت خود پایین بر می گردد. برون گرایی (E) به تمایل فرد برای مثبت بودن، جرئت طلبی، پرانرژی بودن و صمیمیت اطلاق می شود. گشودگی به تجربه (O) به تمایل فرد برای کنجکاوی، عشق به هنر، هنرمندی، انعطاف پذیری و خرد

^{۱۱}. HONKALAMPI

^{۱۲}. RIEFFE, C., & DE ROOIJ

ورزی گفته می شود. مقبولیت (A) به تمایل فرد برای بخشندگی، مهربانی، سخاوت، همدلی، همفکری، نوع دوستی و اعتماد ورزی مربوط می شود. وظیفه شناسی (C) به تمایل فرد برای منظم بودن، کارآمدی، قابلیت اعتماد و اتکا، خود نظم بخشی، پیشرفت مداری، منطقی بودن و آرام بودن بر می گردد (خطیب زنجانی و آگاه هریس ۱۳۹۴). هر فردی با یک ویژگی شخصیتی خاص ممکن است به خودی خود در مقابل عوامل محرک محیطی در جهت وابستگی به مواد بسیار حساس تر باشد و یا در مقابل عواقب آن ترس و نگرانی کمتری داشته باشد (اکبری شایه و همکاران، ۱۳۹۲). به عبارتی، عوامل درون فردی می تواند بر رفتار کاربران اینترنتی اثر گذاشته و خصوصیات شخصیتی مانند کمرویی، درون گرایی و محرومیت اجتماعی رابطه نزدیکی با اعتیاد به اینترنت دارند (کیسچی و شاهن ۲۰۰۹).

نمرات بالا در روان رنجوری (دونگ و همکاران ۲۰۱۲؛ تسای و همکاران ۲۰۰۹) و نمرات پایین در برون گرایی (ون در همکاران ۲۰۰۹؛ زیو کین ۲۰۱۰) به عنوان عوامل خطر بالقوه مهم برای اعتیاد به اینترنت شناخته شده است. در مطالعه اعتیاد به اینترنت در زمره نمونه ای از تایوان تسای (۲۰۰۸) ۱۳۶۰ دانشجوی دانشگاه را زمینه یابی کرد و دریافت که ۱۷/۹٪ از نمونه در معتادان به اینترنت طبقه بندی می شوند. به طور قابل توجه زنان و مردان سطوح بالاتر صفات شخصیتی نوروتیک در استفاده از شبکه های اجتماعی به طور متفاوت دارند و مردان با استفاده بیشتر نسبت به زنان در صفت روان رنجورویی هستند (کرا ۱۴ و همکاران ۲۰۱۰) و دریافت حمایت از شبکه های اجتماعی آنلاین به طور معنادار پیشگویی کننده اعتیاد مفرط به اینترنت است. به علاوه شرکت کنندگان با اعتیاد به اینترنت متوسط ۱۱٪ روان رنجورخویی بالاتر و مشکلات سازگاری و سلامتی بیشتری دارند. تحقیقات نشان داده اند که اعتیاد به اینترنت با تیپ های شخصیتی درون گرا و دارای رفتار احساسی ارتباط دارد. همچنین جست و جوی مطالب تازه و نیز ارتباط اجتماعی بالا معنی دارترین پیش بینی کننده برای اعتیاد به اینترنت است. از طرفی درگاهی در پژوهشی که بر روی ۴۰۰ کاربر اینترنت در شهر تهران برای بررسی معتادین اینترنتی انجام داده است، بیان کرد بین اعتیاد به اینترنت و برون گرایی و دل پذیر بودن رابطه منفی وجود دارد. یعنی از نظر عوامل فردی افرادی که از نظر روانشناختی درون گرا و دارای مهارت های ارتباطی پایین و دارای مشکلات شخصیتی هستند؛ معمولاً بیشتر جذب اینترنت می شوند و از نظر اجتماعی نیز این عوامل نشأت گرفته از روابط ضعیف بین خانواده و همچنین بیانگر یک سری عوامل روحی و ناهنجاری های اجتماعی است که باعث روی آوردن افراد به اینترنت و استفاده زیاد از آن می شود (حسین درگاهی ۱۳۸۲).

نتایج تحقیق گمبر ۱۵ وواس (۲۰۰۸) روی ۳۰۰ دانشجوی پزشکی نشان داد ارتباط مثبت و معنی داری میان برون گرایی و سازگاری با استفاده مفرط از اینترنت در مردان اسرائیلی وجود دارد. همچنین نتایج ارتباط مثبت و معنی داری نیز میان سازگاری و روان رواجورخویی با استفاده مفرط از اینترنت در میان زنان اسرائیلی نشان داد. علاوه بر این استفاده مفرط از اینترنت ارتباط مثبت و معناداری با وظیفه شناسی و روان رنجورخویی در آنها نشان می داد و ارتباط مثبت و معنی داری نیز میان وظیفه شناسی و گشودگی با استفاده مفرط از اینترنت در مردان مجارستانی و عدم ارتباط معنی دار میان مقیاس های

^{۱۲} Xiuqin^{۱۴} Correa^{۱۵} Gombor

آزمون NEO و استفاده مفرط از اینترنت در زنان مجارستانی مشاهده شد. نتایج نشان داد که دو عامل برو نگرایی و نورزگرایی با وابستگی به اینترنت را بطه معنادار دارد.

نتایج تحقیق انجام شده توسط هاردی و تی (۲۰۰۷) بر روی ۹۳ نفر (۴۹ زن و ۴۴ مرد) در ردیف سنی ۱۸ تا ۷۲ ساله در استرالیا انجام گرفت. ارتباط مثبت و معناداری میان روان رنجورخویی و اعتیاد به اینترنت و ارتباط منفی و معنی داری میان برون گرایی و اعتیاد به اینترنت نشان داده شد. میرکرک و همکاران (۲۰۰۹) تحقیقی به روش طولی و به مدت یکسال بر روی ۴۴۷ فرد بزرگسال معتاد به اینترنت که ۱۶ ساعت در هفته کار می کردند انجام دادند. یکی از نتایج وجود در رابطه منفی معنادار بین ویژگی های شخصیتی از جمله توافق، وجدانی بودن و برون گرایی و اعتیاد به اینترنت بود. نتایج تحقیقاتی که توسط کونیمورا و توماس (۲۰۰۰) در این رابطه بر روی ۱۱۳ دانشجوی دانشگاه لویولاماری مونت انجام گرفت، نشان داد که ارتباط مثبت و معناداری میان روان رنجورخویی و اعتیاد به اینترنت و هم چنین ارتباط منفی و معنی داری نیز میان برون گرایی و اعتیاد به اینترنت وجود دارد. هوانگ (۲۰۱۴) نتیجه گرفتند که روان رنجورخویی، مشکلات سازگاری و سلامتی به طور بالقوه پیش گویی کننده اعتیاد به اینترنت هستند

همچنین افرادی که در برون گرایی و گشودگی به تجربه بالا هستند اغلب بیشتر از سایت شبکه های اجتماعی استفاده می کنند (کریا و همکاران ۲۰۱۰). استفاده از شبکه های اجتماعی تعاملات اجتماعی را تسهیل می کند و حمایت اجتماعی را برای افراد برون گرا ها فراهم می کند. شانس افزایش ارتباطات اجتماعی شان از طریق فعالیت های شبکه های اجتماعی بیشتر هست (کیم و همکاران ۲۰۱۴).

تحقیقی توسط ونگ و همکاران (۲۰۱۵) معلوم کرد که برون گرایی مرتبط با اعتیاد به شبکه های اجتماعی است. به علاوه تحقیقی توسط سرویدو (۱۸۲۰۱۴) بررسی کرد اعتیاد به اینترنت را در بین دانش آموزان ایتالیایی دریافت که برون گرایی به طور منفی با اعتیاد به اینترنت مرتبط است.

در مطالعه تحقیقی توسط امیچای ۱۹ و وینیتزکای ۲۰ (۲۰۱۰) نشان داد که افراد با وجدان بالاتر تعداد بیشتری دوستان نسبت به افرادی که در صفت با وجدان بودن ضعیف هستند دارند. یافته ها نشان داد که با وجدان بودن به طور منفی مرتبط با استفاده مسئله ساز از اینترنت و با وجدان بودن ممکن است همچنین تمایل به استفاده مفرط را پیش گویی کند. براساس یافته های لاوا و سایچیک ۲۱ افرادی که در ویژگی با وجدان بودن نمره پایینی دارند بیشتر از اینترنت استفاده می کنند.

^{۱۶} Hwang

^{۱۷} Wang

^{۱۸} Servidio

^{۱۹} Amichai-Hamburger

^{۲۰} Vinitzky

^{۲۱} Lava & Psychic

. سرویدو (۲۰۱۴) گزارش کرد که رابطه مثبت بین باز بودن و اعتیاد به اینترنت وجود دارد. کوتو (۲۰۱۰) همکاران گزارش کردند جستجوی تازگی که بخشی از باز بودن است مرتبط با اعتیاد به اینترنت است.

مطالعه اخیر روی استفاده از اینترنت در اسلواکی دریافت که توافق پذیری به طور منفی مرتبط با اعتیاد به اینترنت است (هلدس ۲۰۱۶۲۳). تحقیقی توسط سرویدو (۲۰۱۴) گزارش کرد که توافق پذیری به طور منفی با اعتیاد به اینترنت مرتبط است.

در پژوهش گواداگنو ۲۴ و موسکنل ۲۵ (۲۰۱۲) نشان داده اند ویژگی شخصیتی برونگرایی و توافق پذیری با میزان استفاده از شبکه های مجازی دارای ارتباط معکوس و ویژگیهای شخصیتی انعطاف پذیری و وظیفه شناسی با میزان استفاده از شبکه های مجازی ارتباط مستقیم دارند

با توجه به اینکه در حال حاضر ایران از نظر تعداد کاربران اینترنت در بین کشورهای خاورمیانه رتبه اول را دارد و اینترنت با جذابیت های منحصر به فرد خود بسیاری از نوجوانان را به خود جلب کرده است و از طرفی آمارها نشان می دهد که نوجوانان بیشترین قشر در معرض آسیب های اینترنتی را تشکیل می دهند (پوررمضان، ۱۳۸۵ به نقل از مغنی زاده و همکاران ۱۳۹۴)، و با توجه به حساسیت دوره نوجوانی که نسبت به گروه های سنی دیگر خطرپذیری بیشتری از دنیای مجازی دارد؛ لذا در این پژوهش درصدد آن برآمدیم تا به بررسی نقش واسطه ای ناگویی هیجانی در رابطه بین الگوی ارتباطی خانواده و ویژگی های شخصیتی با اعتیاد به اینترنت در نوجوانان بپردازیم .

پژوهشی توسط افغانی (۲۰۱۱)، در خصوص رابطه بین مولفه های شخصیتی و وابستگی به اینترنت در مشهد انجام گرفت که نتایج آن نشان داد که در دانش آموزانی که از مادرشان جدا بودند و از نظر شخصیتی انعطاف پذیری کمتری داشتند وابستگی بیشتری به اینترنت گزارش شده است.

در تحقیق تی وهاردیه بر روی ۹۳ نفر (۴۹ زن و ۴۴ مرد) در ردیف سنی ۱۸ تا ۷۲ سال در استرالیا، نتایج ارتباط مثبت و معنی داری میان روان رنجور خویی و اعتیاد به اینترنت و ارتباط منفی و معنی داری میان برون گرایی و اعتیاد به اینترنت نشان داده شد.

در گاهی در پژوهشی بر روی ۴۰۰ کاربر اینترنت در شهر تهران برای بررسی معتادین اینترنتی بیان کرد که بین اعتیاد به اینترنت، برون گرایی و دلپذیر بودن رابطه منفی وجود دارد. یعنی از نظر عوامل فردی افرادی که از نظر روانشناختی درون گرا و دارای مهارتهای ارتباطی پایین و دارای مشکلات شخصیتی هستند اغلب بیشتر جذب اینترنت می شوند.

پارک کیم چو (۲۰۰۸)، در پژوهشی در کشور کره نشان دادند که نگرش های والدینی، ارتباطات خانوادگی، همبستگی خانوادگی و مواجه با خشونت (برای مثال خشونت والدین علیه کودک) با اعتیاد به اینترنت ارتباط دارد.

۲۲ Kotov

۲۳ Holdos

۲۴ Guadagno

۲۵ Muscanell

روش پژوهش

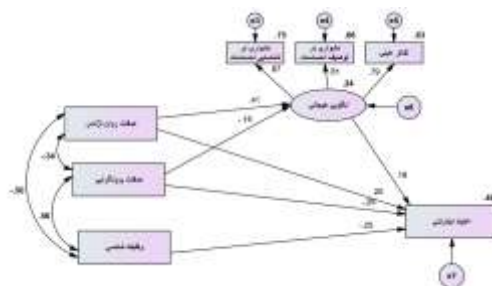
جامعه آماری این پژوهش ۲۵۸۶ نفر از دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه با گرایش های فنی، کاردانش و نظری شهرستان شهرضا در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ که به روش نمونه گیری طبقه ای به تعداد ۳۰۰ نفر انتخاب و برای تجزیه و تحلیل آماری از نرم افزار لیزرل استفاده شد. روش مطالعه حاضر از نوع پژوهش توصیفی-همبستگی بود. جهت تجزیه و تحلیل داده ها از آمار توصیفی و استنباطی (ضریب همبستگی پیرسون و آزمون خی دو) با استفاده از نرم افزار spss نسخه ۱۹ استفاده گردید. برای جمع آوری اطلاعات مورد نیاز پژوهش، ابزار های زیر مورد استفاده قرار گرفت:

پرسشنامه شخصیتی نئو (NEO): فرم کوتاه پرسشنامه پنج عاملی نئو، رگه های نورزگرایی، برون گرایی، گشودگی به تجربه، توافق گرایی و وظیفه شناسی را به طور کلی مورد سنجش قرار می دهد. این پرسشنامه شامل ۲۰ زوج صفت است که فرد طی یک مقیاس پنج درجه ای خود را به لحاظ نزدیکی به هریک از صفات نمره گذاری می کند. این نسخه عینی ترین شکل فرم کوتاه آزمون نئو محسوب می شود. این پرسشنامه توسط برانیگان (۲۰۰۰)، از پرسشنامه مک کرا و کاستا (۱۹۸۷)، اخذ و با مدل پاسخ دهی طیف دوقطبی برای خودارزیابی (نگاه فاعلی) سریع و ارزیابی از نگاه دیگری (نگاه عینی) به عنوان یک مشاهده گر آشنا به منظور تجربه گری، روان شناختی مورد استفاده قرار گرفت. این مقیاس دارای ۲۰ گویه است در هر گویه یک جفت صفت قرار دارد که آزمودنی بر اساس شباهت به هر یک از صفات طی یک پیوستار از یک تا پنج به خود نمره می دهد هر یک از گویه ها نشان دهنده ی یکی از پنج عامل بزرگ شخصیت مک کری و کاستا است. همسانی درونی گویه های این پرسشنامه توسط جان بزرگی، داستانی، فاکر، ذاکری و داوود آبادی (۱۳۹۲) با ضریب آلفای کرونباخ برای کل مقیاس برابر ۰/۷۹ به دست آمد و اعتبار روایی نسخه فارسی آن تایید شد.

پرسشنامه الگوی ارتباطات خانواده: این ابزار یک پرسشنامه خود سنجی است که توسط ریچی و فیتزپاتریک (۱۹۹۰)، طراحی شده و میزان موافقت یا عدم موافقت پاسخ دهنده را با ۲۶ گویه که درباره وضعیت ارتباطات خانواده وی هستند. در دامنه ۵ درجه ای مورد سؤال قرار می دهد. نمره ۴ معادل کاملاً موافقم و نمره صفر معادل کاملاً مخالفم است. ۱۵ گویه اول مربوط به بعد جهت گیری گفت و شنود و ۱۱ گویه بعدی مربوط به جهت گیری همنوایی می باشند. هر آزمودنی دو نمره از این ابزار به دست می آورد. نمره بیشتر در هر مقیاس به این معناست که آزمودنی در خانواده خود به ترتیب جهت گیری گفت و شنود یا همنوایی بیشتری را ادراک می کند. در مورد روایی و پایایی پرسشنامه اندازه ضریب کیرز-میر - آلفا برابر با ۰/۸۵۲ بود که حاکی از کفایت نمونه گیری محتوایی ماتریس همبستگی اطلاعات است. ضریب آزمون کروییت بارتلت نیز برابر با ۴۹۸/۲۳۱۹ و در سطح $p < ۰/۰۰۵$ معنادار بود. ابزار تجدیدنظر شده الگوی ارتباطات خانواده از روایی محتوایی برخوردار است. در مورد روایی ملاکی نشان داده شده است که انواع متفاوت خانواده ها و ابعاد زیربنایی تیپ شناسی آن ها با اندازه هایی که از لحاظ نظری به آن ها مربوط هستند همبستگی دارند.

پرسشنامه ناگویی هیجانی (TAS): مقیاس ناگویی هیجانی تورنتو یک آزمون ۲۰ سوالی است و سه زیر مقیاس دشواری در تشخیص احساسات (شامل ۷ ماده) دشواری در توصیف احساسات (شامل ۵ ماده) و تفکر عینی (شامل ۸ ماده) را در اندازه های پنج درجه ای لیکرت از نمره ۱ (کاملاً مخالف) تا نمره ۵ (کاملاً موافق) می سنجد. یک نمره کل برای ناگویی هیجانی کلی محاسبه می شود. در مورد روایی و پایایی این مقیاس در مقیاس فارسی ضرایب آلفای کرونباخ برای ناگویی هیجانی کل و

با توجه به اینکه برخی از ضرایب در مدل بالا معنی دار نشده است و از طرفی شاخص های برازش مدل نیز مطلوبی نبود، مدل اصلاح گردید و در شکل های مختلفی مجدداً ران گردید و در نهایت به شکل زیر ارائه شد:

مدل اصلاح شده عوامل مؤثر بر اعتیاد اینترنتی در حالت استاندارد

برآورد اثرات مستقیم و غیرمستقیم متغیرهای مستقل بر متغیر اعتیاد اینترنتی در مدل اصلاح شده

برآورد						ضریب تعیین	متغیر وابسته	متغیر میانجی	متغیر مستقل
مستقیم		غیرمستقیم		کل					
مقدار	P	مقدار	P	مقدار	P				
۰/۴۱۵	۰/۰۰۱	-	-	۰/۴۱۵	۰/۰۰۱	۰/۲۴	ناگویی هیجانی	-	صفات روان نژندی
-۰/۱۵۸	۰/۰۲۷	-	-	-۰/۱۵۸	۰/۰۲۷			صفات برونگرایی	
۰/۱۹۹	۰/۰۰۲	۰/۰۷۳	۰/۰۰۱	۰/۲۷۲	۰/۰۰۱	۰/۴۶	اعتیاد اینترنتی	ناگویی هیجانی	صفات روان نژندی
-۰/۲۹۲	۰/۰۰۱	-۰/۰۲۸	۰/۰۱۸	-۰/۳۲۰	۰/۰۰۱			صفات برونگرایی	
-۰/۲۵۲	۰/۰۰۱	-	-	-۰/۲۵۲	۰/۰۰۱			-	وظیفه شناسی
۰/۱۷۷	۰/۰۰۲	-	-	۰/۱۷۷	۰/۰۰۲				ناگویی هیجانی

یافته ها

فرضیه شماره ۱. الگوهای ارتباطی بر اعتیاد به اینترنت تاثیر مستقیم دارد.

الگوهای ارتباطی دارای دو خرده مقیاس جهت گیری همنوایی و جهت گیری گفت و شنود است. در مدل اولیه، طبق نتایج، اثر مستقیم متغیر جهت گیری همنوایی بر متغیر اعتیاد به اینترنت به لحاظ آماری معنادار است ($P < 0/05$ و $\beta = -0/280$). همچنین اثر مستقیم متغیر جهت گیری گفت و شنود بر متغیر اعتیاد به اینترنت به لحاظ آماری معنادار است ($P < 0/05$ و $\beta = -0/257$). ولی تأثیر این دو متغیر در مدل نهایی معنی دار نشده است و متغیرها از مدل حذف شدند بنابراین الگوهای ارتباطی خانواده اثری بر اعتیاد به اینترنت در بین نوجوانان نداشتند که مغایر با مطالعات پارک کیم و چو (۲۰۰۸)، کویین یین چن (۲۰۱۲)، براون و مانینگ (۲۰۰۹)، لیو و کو (۲۰۰۷)، سندرز و دیگران (۲۰۰۰) می باشد. یافته هانشان می دهد تعامل بین اعضای خانواده های ایرانی هنوز وجود داشته و اعتیاد به اینترنت در عدم هماهنگی بین اعضای خانواده نقش نداشته است. که یکی از عواملی که می تواند باعث رد این فرضیه شود بنا به گفته لین و تسای (۲۰۰۳) مخفی نگه داشتن میزان استفاده از اینترنت توسط نوجوانان از والدینشان باشد. عامل دیگر باقی ماندن سلامت روان در بین خانواده های ایرانی بر خلاف خانواده های خارجی (حسینی پور و همکاران ۲۰۱۲) و همچنین عوامل فرهنگی، اجتماعی (اعتصامی نیا و حسینیان ۱۳۹۴) در خانواده های ایران هنوز پابرجا بوده و هنوز الگوهای ارتباطی عامل مستقیمی بر اعتیاد به اینترنت در بین نوجوانان نمی باشد.

فرضیه شماره ۲. ویژگی های شخصیتی بر اعتیاد به اینترنت تاثیر مستقیم دارد.

اثر مستقیم صفات روان نژندی بر متغیر اعتیاد به اینترنت به لحاظ آماری معنادار است ($P < 0/01$ و $\beta = 0/199$). همچنین اثر مستقیم متغیر صفات برونگرایی بر متغیر اعتیاد به اینترنت به لحاظ آماری معنادار است ($P < 0/001$ و $\beta = -0/292$). همچنین اثر مستقیم متغیر صفات وظیفه شناسی بر متغیر اعتیاد به اینترنت به لحاظ آماری معنادار است ($P < 0/001$ و $\beta = -0/252$). ولی تأثیر سایر صفات در مدل نهایی معنی دار نشده است و متغیرها از مدل حذف شدند بنابراین می توان بیان کرد ویژگی های شخصیتی می تواند فرد را مستعد بروز یک سری از رفتارها نماید در صورتی که ممکن است فرد دیگری با ویژگی های شخصیتی متفاوت دست به چنین رفتارهایی نزند (چین جو و چنگ ۲۰۰۶). شخصیت شامل ویژگی های بین فردی منحصر به فرد و متمایز است، که افراد در موقعیت های گوناگون بروز می دهند. شخصیت هر فرد جنبه آشکار منش اوست، که به نحوی در دیگران اثر می گذارد و به شکل گیری بسیاری از جنبه های زندگی او کمک می کند (دوران ۲۰۰۳). از طرف دیگر استفاده از اینترنت در همه حوزه های زندگی و توسط افراد با سبک زندگی مختلف به عنوان یک حقیقت پذیرفته و مقبول است. شیوه و درجات استفاده مردم از اینترنت می تواند نیازهایشان، اولویت ها، ارزشها، انگیزه های شخصی و ویژگی های شخصیتی را منعکس کند. که مطابق با مطالعات افغانی (۲۰۱۱)، درگاهی (۱۳۸۲)، گمبر و واس (۲۰۰۸)، دنگ و همکاران (۲۰۱۲) تسای و همکاران (۲۰۰۹) وو و همکاران (۲۰۱۵)، لاندروس و باری (۲۰۰۶)، هاردی و تی (۲۰۰۷) می باشد که بیان می کند از نظر عوامل فردی افرادی که از نظر روانشناختی برون گرا هستند معمولاً بیشتر جذب اینترنت می شوند، زیرا برون گرایی به معنی تمایل فرد برای مثبت بودن، جرات طلبی، پراورزی بودن است که با اعتیاد به اینترنت منافات ندارد چون که اینترنت ابزار تعاملی و اجتماعی هست. خصوصاً در زمینه استفاده از شبکه های اجتماعی برای کاربرانی که گرایش دارند آزادتر باشند تا به راحتی خودشان را به تصویر بکشند از آنجاکه برقراری ارتباط اصلی ترین دلیل استفاده کاربران از شبکه های

اجتماعی است و افراد در زمان کمی با افراد متعدد می توانند ارتباط برقرار کنند؛ باعث می شود که افراد به ارتباط در فضای مجازی بیش از ارتباط در فضای واقعی علاقه مند شوند و همچنین وظیفه شناسی به تمایل فرد برای منظم بودن، کارآمدی، قابلیت اعتماد و اتکا بر می گردد که رابطه منفی با اعتیاد به اینترنت دارد و صفت روان رنجور خویی شامل احساسات منفی مانند عصبانیت، ناراحتی و باورهای نامعقول می باشد که بر استفاده مفرط از اینترنت دلالت دارد. از طرفی سطوح بالای گشودگی به تجربه صفت شخصیتی است که توصیف می کند افرادی که سفسطه گر، باهوش تحصیل کرده (بافرهنگ) هنرمند، کنجکاو، تحلیل گر و به طور کلی بسیار روشن فکر هستند و بنابراین کمتر در معرض اعتیاد به اینترنت هستند و صفت توافق پذیری صفت شخصیتی مرتبط با ویژگی های افرادی است که مربوط به تعامل اجتماعی با سطوح بالاتر است، این صفت اغلب به عنوان زود باور، خوش بین، کمک کننده، دل رحم و همدرد (دل سوز) توصیف می شود و با توجه به دارا بودن مهارت های میان فردی قوی کمتر به استفاده از اینترنت روی می آورند.

فرضیه شماره ۳. ناگویی هیجانی بر اعتیاد به اینترنت تاثیر مستقیم دارد.

اثر مستقیم ناگویی هیجانی بر متغیر اعتیاد به اینترنت به لحاظ آماری معنادار است ($P < 0/01$ و $\beta = 0/177$). بنابراین فرضیه شماره ۳ تایید می شود. ناگویی هیجانی یک صفت شخصیتی است که به عنوان ناتوانی در شناسایی و بیان هیجانات مشخص شده است و ناگویی هیجانی عجز و ناتوانی در نامیدن هیجانات خصوصی به طور موثر است که در اختلالات روانشناختی گوناگون از جمله اختلال اعتیاد به اینترنت نیز مشارکت دارد. زیرا افراد مبتلا به ناگویی هیجانی تلاش می کنند تا حالت های هیجانی را از طریق رفتارهای اعتیاد خود تنظیم کنند (ماتیلا و همکاران ۲۰۰۶) که موجب اختلالاتی در ارتباطات می شود (پارک کیم و چو ۲۰۰۸) و همچنین این افراد رفتارهای اعتیاد را به سبب فقدان ادراک خود نشان می دهند، بنابراین خصوصیات ناگویی هیجانی با نشانه های اعتیاد به اینترنت مرتبط است که مطابق با مطالعات کراپارو ۲۰۱۱، دالبوک و همکاران ۲۰۱۳، بردیس و همکاران ۲۰۰۹، باتس و همکاران ۲۰۱۲، کاندیری بو زافیر و پولوا ۲۰۱۴، سکیمکا برونو و زوکالی ۲۰۱۴ می باشد.

فرضیه شماره ۴. الگوهای ارتباطی به واسطه ناگویی هیجانی بر اعتیاد به اینترنت تأثیر غیرمستقیم دارد.

الگوهای ارتباطی دارای دو خرده مقیاس جهت گیری همنوایی و جهت گیری گفت و شنود است. طبق نتایج، تأثیر غیرمستقیم دو خرده مقیاس جهت گیری همنوایی و جهت گیری گفت و شنود بر اعتیاد به اینترنت معنی دار نبود ($P > 0/05$). که بر خلاف مطالعات آست و همکاران (۲۰۱۳) می باشد که بیان می کنند ناگویی هیجانی نقش قوی در رشد و بروز روابط نزدیک ایفا می کند که بی توجهی هیجانی اولیه به طور مستقیم با ناگویی هیجانی مرتبط است که به دلیل فقدان روابط اجتماعی و معاشرت خانوادگی هیچ راهی برای رابطه هیجانی ندارند و اجازه نمی دهند در سایر حوزه ها آشکار شود. همچنین بر خلاف مطالعات روسلر و همکاران (۲۰۰۷)، کنج و آروین (۲۰۰۰)، می توان بیان کرد که به دلیل اینکه خانواده ها در جامعه ما هنوز الگوهای روابط خانوادگی قوی دارند که پاسخ های هیجانی را پیشگویی می کند و واکنش های ارتباطی به هیجان منجر به رفتارهایی می شود که به راحتی در خانواده از طریق الگوی ارتباطی آموخته می شود و تأثیری بر اعتیاد به اینترنت ندارند. و شاید دلیل دیگر در متجانس بودن اعضای نمونه می باشد.

فرضیه شماره ۵. ویژگی های شخصیتی به واسطه ناگویی هیجانی بر اعتیاد به اینترنت تأثیر غیرمستقیم دارد.

اثر غیرمستقیم متغیر صفات روان نژندی به واسطه ناگویی هیجانی بر اعتیاد به اینترنت به لحاظ آماری معنادار است ($P < 0.001$). همچنین اثر غیرمستقیم متغیر صفات برونگرایی به واسطه ناگویی هیجانی بر متغیر اعتیاد به اینترنت به لحاظ آماری معنادار است ($P < 0.05$ و $\beta = -0.28$). تأثیر غیرمستقیم سایر صفات شخصیتی معنی دار نبوده است ($P > 0.05$). بنابراین می توان بیان کرد که ناگویی هیجانی با رشد رفتارهای اعتیاد مرتبط است (تیلور ۱۹۹۷) و افرادی که مشکلاتی در تنظیم هیجاناتشان تجربه می کنند توانایی محدود و مختصر درشناسایی حالت های هیجانی ذهنی و مخابره کردن احساساتشان با دیگران دارند. آنها همچنین مدعی هستند افراد با ناگویی هیجانی بالا همچنین مشکلاتی در تنظیم هیجان تجربه می کنند و از برخی رفتارهای اعتیاد به منظور تنظیم هیجاناتشان استفاده می کنند. به طور مشابه افرادی که می توانند هیجاناتشان را ادراک، تمایز و تنظیم کنند کشف شده با احتمال بیشتری از رفتارهای اعتیاد جلوگیری می کنند (کان و دمیتروویس ۲۰۱۰۲۶) که نتیجه این فرضیه با تحقیقات کراپارو (۲۰۱۱)، دنگ و همکاران (۲۰۱۱) مطابقت دارد. بنابراین ویژگی های روان رنجوری و برونگرایی به واسطه ناگویی هیجانی بر اعتیاد به اینترنت اثر غیر مستقیم دارد.

نتیجه تحقیق

در نوجوانان اعتیاد به اینترنت مرتبط با مشکلاتی در زندگی روزمره، عملکرد مدرسه و روابط خانوادگی و نشانه های روانپزشکی می شود (بین و همکاران ۲۰۰۸). بنابراین توسعه دانش در مورد شخصیت مرتبط با اعتیاد به اینترنت در این جمعیت مستعد ممکن است اجازه برنامه های پیشگیرانه و مداخله ای را بدهد. که در این تحقیق به بررسی چند مورد از عوامل مرتبط با اعتیاد به اینترنت پرداخته شد که بررسی الگوهای ارتباط خانوادگی نشان داد که عملکردهای خانوادگی در جامعه ایران هنوز از عوامل اصلی خطر اعتیاد به اینترنت نمی باشد و هنوز رشته های الفت و محبت والدینی و خانواده سالم عوامل وفاکتورهای حمایتی را ایجاد می کنند و سبکهای تربیتی والدین مناسب می باشد زیرا خانواده ها منبع اصلی نیازهای مادی و روانی نوجوانان می باشند. بنابراین والدین مسئولیت بزرگی برای جلوگیری از خطرات ناشی از استفاده از اینترنت دارند.

نظریه پنج عاملی شخصیت امروزه یکی از جامع ترین نظریات در عرصه مطالعات شخصیت می باشد که از ۵ عامل مذکور، عوامل شخصیتی روان رنجور خویی، برون گرایی و وظیفه شناسی هستند که رفتارهای اعتیاد به اینترنت را پیش گویی می کنند. بنابراین می توان گفت افرادی که از برون گرایی بالایی برخوردارند تمایل دارند اجتماعی تر باشند و برای تحریک کردن محیط جذب می شوند. این تمایل ممکن است فرد برون گرا را تحت تاثیر قرار می دهد تا برای جست و جوی مطالب جدید و هیجان برانگیز به اینترنت برود و سطوح بالاتری از کاربرد اعتیاد به اینترنت دارند و افرادی با وجدان و وظیفه شناس گرایش کمتری به استفاده از اینترنت دارند زیرا با وجدان بودن پیش گویی کننده قوی رفتارهای سلامتی و پیامدهای سلامتی بهتر هستند که به صورت یک صفت توصیف می شود و می تواند به عنوان عامل حمایتی و خطر برای رفتارهای اعتیاد مرتبط با استفاده از تکنولوژی عمل کند به طور خاص تر با وجدان بودن می تواند بروز و ظهور فرایند اعتیاد (یعنی سطوح ضعیف تر) را

تسهیل کند و نیز ارتباط مثبت و معنی داری میان روان رنجور خویی به عنوان یک صفت شخصیتی کلیدی و اعتیاد به اینترنت وجود دارد زیرا روان رنجور خویی ثابت هیجانی و سازگاری روانشناختی را در افراد می سنجد. ولی در بررسی تاثیر ویژگی های شخصیتی به واسطه ناگویی هیجانی بر اعتیاد به اینترنت تنها عوامل روان رنجور خویی و برون گرایی اثر گذار بودند.

همچنین ارتباط ناگویی هیجانی با اعتیاد به اینترنت معنادار بود زیرا نوجوانانی که مشکلاتی در توصیف، اظهار کردن و مخابره کردن هیجانات دارند ممکن است استفاده مفرط از این ابزار را در جهت بهبود و تنظیم هیجاناتشان و تکمیل نیازهای اجتماعی به طور رضایت بخش داشته باشند. به این دلیل است که گرایش به ناگویی هیجانی پیش بینی کننده قطعی از شدت اعتیاد به اینترنت است.

پیشنهادهای کاربردی

پیشنهاد می شود برای جلوگیری از شیوع فراوانی استفاده از اینترنت اقداماتی انجام گیرد، نظیر: آموزش نحوه صحیح استفاده از اینترنت به افراد به ویژه نوجوانان، افزایش اطلاعات والدین نسبت به رایانه و اینترنت جهت اعمال صحیح و آگاهانه تربیت و محدودیت در این زمینه برای فرزندان، افزایش سطح آگاهی مدیران و مربیان مدارس در جهت شیوه برخورد صحیح با نوجوانان و نحوه صحیح آرایه ی رهنمودهای سازنده به آنان به طوری که باعث جذب نوجوانان شود، تهیه و تنظیم بروشورهای آموزشی در مدارس و نهادهای فرهنگی اجتماعی در زمینه علایم و نشانه های اعتیاد اینترنتی و راههای پیشگیری از آن با توجه به نتایج بدست آمده در این پژوهش و این که انسان سالم محور توسعه پایدار است و خانواده سالم مولد و منبع نیروی انسانی مورد نیاز جامعه سالم است؛ لذا نیاز است تا خدمات مشاوره و روانشناختی در اختیار عموم قرار گیرد و درمانگاههای تخصصی ترک اعتیاد به اینترنت در ایران راه اندازی شود.

منابع

- اعتصامی نیا، سهیلا و سیمین حسینیان، ۱۳۹۴، بررسی رابطه بین عملکرد خانواده و شیوه فرزند پروری با اعتیاد فرزندان به اینترنت در بین دانش آموزان دختر شهرستان خوی، کنگره بین المللی روانشناسی و علوم تربیتی با رویکرد اسلامی، ۲۶ شهریور ۹۴
- بشارت محمدعلی. (۱۳۸۷ ب). نارسایی هیجانی و سبک های دفاعی اصول بهداشت روانی ۳۹، ۱۹۰-۱۸۱
- بشارت محمدعلی. (۱۳۸۷ الف). رابطه نارسایی هیجانی با اضطراب افسردگی درماندگی شناختی و بهزیستی روانشناختی. مجله روانشناسی دانشگاه تبریز، ۱۰، ۴۰-۱۷
- خسروی، زهره، علیزاده صحرایی، ام هانی. (۱۳۹۰). رابطه اعتیاد به اینترنت با عملکرد خانواده و سلامت روان دانش آموزان، مطالعات روانشناسی تربیتی، شماره ۱۴، اسفند ۱۳۹۰
- خطیب زنجانی، نازیلا و مزگان آگاه هریس، مقایسه ویژگیهای پنج عامل شخصیت در دانشجویان بدون و در معرض اعتیاد به اینترنت، فصلنامه علمی - پژوهشی روانشناسی سلامت، سال چهارم، شماره سوم (پیاپی ۱۵، پاییز ۱۳۹۴)
- درگاهی، حسین (۱۳۸۲). اعتیاد مجازی، مقالات هیئت علمی دانشگاه تهران
- درگاهی حسین. (۱۳۸۶). بررسی اعتیاد به اینترنت در بین ساکنان منطقه ی دو شهر، پایش، ۶، (۳)، ۲۶۵-۲۷۲

مغنی زاده زهرا، علی وفایی نجار، زهرا طالبی، مریم اسودی. (۱۳۹۴). مقایسه وضعیت میزان شیوع اعتیاد به اینترنت در بین دانشجویان دومین کنفرانس بین المللی روانشناسی علوم تربیتی و سبک زندگی بهمن ۱۳۹۴

۱. Afghani A. Investigating the relationship between the personality traits and affinity infections j Stud Alcohol ۲۰۰۳, vol ۶, no ۴, ۶۴-۹
۲. Afghahi A. Investigating the relationship between the personality traits and affinity quality of the rate of gifted students Internet dependency [MS Thesis]. Tehran: Tehrarn University, Faculty of Psychology and Education; ۲۰۱۱
۳. Aust, S., Härtwig, E. A., Heuser, I., & Bajbouj, M. (۲۰۱۳). The role of early emotional neglect in alexithymia. Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy, ۵, ۲۲۵-۲۳۲. doi: ۱۰.۱۰۳۷/a۰۰۲۷۳۱۴
۴. Berenbaum H, James T. Correlates and retrospectively reported antecedents .of alexitimia. Psychosom Med ۱۹۹۴; ۵۶: ۳۵۳-۳۵۹
۵. Berardis, D. D., D'Albenzo, A., Gambi, F., Secede, G. and Valchera, A. (۲۰۰۸). Alexithymia and its relationships with dissociative experiences and internet addiction in a nonclinical sample. CyberPsychology and Behavior, ۱۰(۱۰): ۲۴-۳۶.
۶. Batigan A.D. Hasta D (۲۰۱۰) INTERNET addiction :an evalution of lonliness and interpersonal relation types. ۲۰۱۱ vol ۱۱. no ۳, ۲۱۳-۲۱۹
۷. Brown, L.B., Manning, W.D. (۲۰۰۹). Family boundary ambiguity and the measurement of family structure: the significance of cohabitation, Demography, ۴۶(۱), ۸۵-۱۰۱
۸. Birt, M., Sandor, V., Vaida, A., & Birt, M.E. (۲۰۰۸). Alexithymia, a Risk Factor in Alcohol Addiction? A Brief Research Report on Romanian Population, Journal of Cognitive and Behavioral Psychotherapies, ۸(۲), ۲۱۷-۲۲۵
۹. Correa, T., Hinsley, A. W., & de Zuniga, H. G. (۲۰۱۰). Who interacts on the Web?: The intersection of users' personality and social media use. Computers in Human Behavior, ۲۶(۲), ۲۴۷-۲۵۳. doi: ۱۰.۱۰۱۶/j.chb.۲۰۰۹.۰۹.۰۰۳
۱۰. Carr, Nicholas (۲۰۱۰). The Shallows, What the Internet Is Doing to Our Brains, New York: W. W. Norton & Company
۱۱. Campbell AJ, Cumming SR, Hughes I. Internet Use by the Socially Fearful: Addiction or Therapy?. Cyber Psychology & Behavior. ۲۰۰۶; ۹(۳): ۶۹-۸۱
۱۲. Chin, H. K., Ju, Y. Y., & Cheng, C. (۲۰۰۶). Tridimensional personality of adolescents with internet addiction and substance use experience. Canadian Journal of Psychiatry, ۵۱(۱۴), ۸۸۷-۹۴
۱۳. Craparo, G. (۲۰۱۱). Internet addiction, dissociation, and alexithymia. Procedia - Social and Behavioral Sciences, ۳۰, ۱۰۵۱-۱۰۵۶
۱۴. Duran, Maria G. (۲۰۰۳). 'Internet Addiction Disorder', Allpsych Journal, December ۱۴
۱۵. Dong G, Lu Q, Zhou H, Zhao X (۲۰۱۱). Precursor or sequel pathological disorders in people with Internet addiction disorder. PLoS One ۶, ۲, e۱۴۷۰۳
۱۶. De Rick, A., & Vanheule, S. (۲۰۰۶). The Relationship between Perceived Parenting, Adult Attachment Style, and Alexithymia in Alcoholic Inpatients, Addictive Behaviors, ۳۱(۷), ۱۲۶۵-۱۲۷۰
۱۷. Dalbudak E, Evren C, Aldemir S et al (۲۰۱۳) Relationship of internet addiction severity with depression, anxiety and alexithymia, temperament and character in university students. Cyberpsychol Behav Soc Netw ۱۶: ۲۷۲-۸

۱۸. Dong, G., Wang, J., Yang, X., & Zhou, H. (۲۰۱۲). Risk personality traits of Internet addiction: A longitudinal study of Internet-addicted Chinese university
۱۹. Fitzpatrick, M. A., & Ritchie, L. D. (۱۹۹۴). Communication schemata within the family: Multiple perspectives on family interaction. *Human Communication*
۲۰. Gombor, A. & Vas, L. (۲۰۰۸). "Comparing Internet affinity and the Big Five personality factors between Hungarian and Israeli medical students". *The Internet Journal of World Health and Societal Politics*; ۵(۲)
۲۱. Gunue S, & Dogan (۲۰۱۳) The relationships between Turkish adolescents Internet addiction their perceived social and family activities. *Computer in Human Behavior* ۲۹(۶), ۲۱۹۷-۲۲۰۷
۲۲. Craparo, G. (۲۰۱۱). Internet addiction, dissociation, and alexithymia. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, ۳۰, ۱۰۵۱-۱۰۵۶
۲۳. Gombor A, Vas L. Comparing Internet affinity and the Big Five personality factors between Hungarian and Israeli medical students. *The Internet Journal of World Health and Societal Politics* ۲۰۰۸; ۵(۲)
۲۴. Hwang, Y. (۲۰۱۴). Personal Characters and Addictive Use of Facebook. *Journal of the Korea Society of IT Services*, ۱۳(۴), ۴۵-۶۳
۲۵. Hosseinbor, M., Bakhshani, N., & Shakiba, M. (۲۰۱۲). Family functioning of addicted and nonaddicted individuals: A comparative study. *Int J High Risk Behaviour Addict*, ۱(۳), ۱۰۹-۱۱۴
۲۶. Hardie E, Tee MY. Excessive internet use: The role of personality, loneliness and social support networks in internet addiction. *Australian Journal of Emerging Technologies and Society* ۲۰۰۷; ۵(۱): ۳۴-۴۷
۲۷. HONKALAMPI, K., TOLMUNEN, T., HINTIKKA, JRISSANEN, M.-L., KYLMÄ, J., & LAUKKANEN, E. ۲۰۰۹. (The prevalence of alexithymia and its relationship with Youth Self-Report problem scales among Finnish adolescents. *Comprehensive Psychiatry*, ۵۰, ۲۶۳-۲۶۸. doi: ۱۰.۱۰۱۶/j.comppsy.۲۰۰۸.۰۸.۰۰۷
۲۸. Hardie E, Tee MY. Excessive internet use: The role of personality, loneliness and social support networks in internet addiction. *Australian Journal of Emerging Technologies and Society* ۲۰۰۷; ۵(۱): ۳۴-۴۷.
۲۹. Janocha A, Ludmila G, Klimatskaya B. Internet Addiction Disorder in Pupils and Students of Krasnoyarsk (Russia) and Wroclaw (Poland). *Hygeia Public Health*. ۲۰۱۱; ۴۶(۴): ۴۴۸-۴۵۱
۳۰. Kim, H., & Chung, Y. W. (۲۰۱۴). The use of social networking services and their relationship with the Big Five personality model and job satisfaction in Korea. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking* ۱۷(۱۰), ۶۵۸-۶۶۳. doi: ۱۰.۱۰۸۹/cyber.۲۰۱۴.۰۱۰۹ PMID: ۲۵۱۲۷۲۴۶
۳۱. Kandri, T.A., Bonotis, K.S., Floros, G.D., & Zafropoulou, M.M. (۲۰۱۴). Alexithymia components in excessive internet users: A multi-factorial analysis. *Psychiatry Research* ۲۲۰(۱-۲), ۳۴۸-۳۵۵
۳۲. Ko CH, Yen JY, Chen CS, et al. Psychiatric comorbidity of Internet addiction in college students: an interview study *CNS Spectrums* ۲۰۰۸; ۱۳: ۱۴۷-۱۵۳
۳۳. Kunimura, M., & Thomas, V. (۲۰۰۰). Summary and review of the NEO-PI-R personality test. *Journal of Loyala Mary Mount University*, ۳۸(۴), ۱-۱۳
۳۴. Kesici, Ş. & Şahin, I. (۲۰۰۹). "A comparative study of uses of the Internet among college students with and without Internet addiction". *Psychological Reports*, ۱۰۵, ۳, ۱۱۰۳-۱۱۱۲

۳۵. Kalichman, S.C., Cain, D., Zweben, A. & Swain, G. (۲۰۱۲). "Sensation seeking, alcohol use and sexual risk behaviors among men receiving services at a clinic for sexually transmitted infections". *J Stud Alcohol* ۲۰۰۳; ۶۴(۴): ۵۶۴-۹
۳۶. Katia, A. Liberatore, Katyna Rosario, Luz N. Colón-De Martí, Karen G. Martínez. (۲۰۱۱). "Prevalence of Internet Addiction in Latino Adolescents with Psychiatric Diagnosis. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*". June ۲۰۱۱: ۳۹۹-۴۰۲
۳۷. Koerner, A. F., & Fitzpatrick, M. A. (۲۰۰۲). Toward a theory of family communication. *Communication Theory*, ۱۲ ۷۰-۹۱. doi:۱۰,۱۱۱۱/j.۱۴۶۸-۲۸۸۵,۲۰۰۲.tb۰۰۲۶۰.x
۳۸. Ko, C.H. Yen J, Y, Yen, C, F, Chen, C.S. & Chen, C, C. (۲۰۱۲) The associations between Internet addiction and psychiatric disorder: A review of the literature *European Psychiatry*, ۲۷, ۱-۸
۳۹. Kun, B., & Demetrovics, Z. (۲۰۱۰). Emotional intelligence and addictions: a systematic review. *Subst Use Misuse*, ۴۵(۷), ۳۱-۶۰.
۴۰. Kandri, T. A., Bonoties, K. S., Flores, G. D. and Zafiropoulou, M. M. (۲۰۱۴). Alexithymia components in excessive internet Users: A multi-factorial
۴۱. Kench, S., & Irwin, H. J. (۲۰۰۰). Alexithymia and childhood family environment. *Journal of Clinical Psychology*, ۵۶, ۷۳۷-۷۴۵. doi:۱۰,۱۰۰۲/(SICI)۱۰۹۷-۴۶۷۹(۲۰۰۰,۶)۵۶:۶<۷۳۷::AID-JCLP۴۷۳,۰.CO;۲-U
۴۲. Kun, B., & Demetrovics, Z. (۲۰۱۰). Emotional intelligence and addictions: a systematic review. *Subst Use Misuse*, ۴۵(۷), ۳۱-۶۰.
۴۳. Lin SSJ, Tsai CC. Sensation seeking and internet dependence of Taiwanese high school adolescents. *Computers in Human Behavior* ۲۰۰۲; ۱۸(۴): ۴۱۱-۲۶.
۴۴. Landerse, R. N., & Bury J. L. (۲۰۰۶). The anion resignation of big and narrow personality traits in relation internet usage. *Computers in Human Behavior*, ۲۲(۲), ۴۳۷-۴۵۱
۴۵. Leung JT, Shek DT: Are family processes related to achievement motivation of Chinese adolescents experiencing economic disadvantage in Hong Kong? *Int J Disabil Hum Dev* ۲۰۱۳; ۱۲: ۱۶۳
۴۶. Lin, C., & Kuo, E. (۲۰۰۷). A study of Internet addiction through the lens of the interpersonal theory. *Cyberpsychology Behavior*, ۱۰(۶), ۷۹۹-۸۰۴
۴۷. McCare, R.R. & Costa P.T (۱۹۸۷). Validation of the five-factor model of personality across instrument and observers *Jpers SOC psychol* ۱۹۸۷ vol ۵۲, ۸۱-۹۰
۴۸. Meerkerk, G. J., Van Den Eijnden, R. J. J. M., Vermulst, A. & Garretsen, H. F. L. (۲۰۰۹). The Compulsive internet use scale, addiction research institute. *CyberPsychology and Behavior*, ۱۲(۱), ۱-۶.
۴۹. MANNINEN, M., THERMAN, S., SUVISAARI, J EBELING, H., MOILANEN, I., HUTTUNEN, M & JOUKAMAA, M. (۲۰۱۱). Alexithymia is common among adolescents with severe disruptive behavior. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, ۱۹۹, ۵۰۶-۵۰۹. doi:۱۰,۱۰۹۷/NMD.۰b۰۱۳e۳۱۸۲۲۱۴۲۸۱
۵۰. Nastiezaie N. The relationship between general health and internet addiction. *Zahedan Journal of Research in Medical Sciences*. ۲۰۰۹; ۱۱ (۱): ۵۷-۶۳. (In Persian)
۵۱. Porcelli, P., Bagby, R. M., Taylor, G. J., Decarne, M., & Toderello, O. (۲۰۰۳). Alexithymia as predictor of treatment outcome in patients with FGIO. *Psychosomatic Medicine*, ۶۵, ۹۱۱-۹۱۸
۵۲. Park, s.k. Jae, Kim, j.y & Cho, C.B. (۲۰۰۸). Prevalence of internet addiction and correlations with family factors among South Korean adolescents. *Adolescence*, ۴۳(۱۷۲), ۸۹۵-۹۰۹.
۵۳. Park, s.k. jae, kim, j.y cho, cb (۲۰۰۸) Prevalence of internet and correlation with family factors among South Korean adolescents. *Adolecents*, ۴۰(۱۱۰), ۵۹۰-۹۳۹

۵۴. Ritchie, L. D., & Fitzpatrick, M. A. (۱۹۹۰). Family communication patterns: Measuring intrapersonal perceptions of interpersonal relationships. *Communication Research*, ۱۷, ۵۲۳-۵۴۴. doi:۱۰.۱۱۷۷/۰۰۹۳۶۵۰۹۰۰۱۷۰۰۴۰۰۷
۵۵. Park, s.k.Jae, Kim,j.y & Cho,C.B.(۲۰۰۸). Prevalence of internet addiction and correlations with family factors among South Korean adolescents. *Adolescence*, ۴۳(۱۷۲), ۸۹۵-۹۰۹.
۵۶. RIEFFE, C., & DE ROOIJ, M. (۲۰۱۲). The longitudinal relationship between emotion awareness and internalizing symptoms during late childhood. *European Child & Adolescent Psychiatry*, ۲۱, ۳۴۹-۳۵۶. doi:۱۰.۱۰۰۷/s۰۰۷۸۷-۰۱۲-۰۲۶۷-۸
۵۷. Rossler, S., Ting-Toomey, S., & Lee, P. (۲۰۰۷, November). Family communication patterns and conflict management styles in dating relationships. Paper presented at the annual meeting of the National Communication Association, Chicago, IL
۵۸. Rajabi, Gh., Chahardoli, H., & Atari, Y. (۲۰۰۷). The relationship between family functioning and emotional environment- social class with high school students incompatibility city of Malayer. *Education and Psychology*, ۱(۲), ۱۱۳-۱۲۸. (in Persian).
۵۹. Scimeca, G., Bruno, A., Cava, L., Pandolfo, G., Muscatello, M. R., & Zoccali, R. (۲۰۱۴). The relationship between alexithymia, anxiety, depression, and internet
۶۰. Salehi, M., Shahryari Ahmadi, M., & Noei, R. (۲۰۱۲). The relationship between family communication parents and internet addiction. *International Journal of Psychology and Behavioral Research*, ۱(۱), ۲۷-۳۱
۶۱. Sanders ,C.E.T.M.Field ,M.Diego, and M. Kaplan (۲۰۰۰). 'The Relationship of Internet Use to Depression and Social Isolation Among Adolescents', *Adolescence*, Vol. ۳۵, No. ۱۳۸.
۶۲. Stefanescu C, Chele G, Christina V, Ilinca M. The Relationship between Development Identity and Internet Addiction: Study. *European Psychiatry*. ۲۰۰۷;۲۲(۱):۳۴۸
۶۳. Shek DT, Xie Q, Lin L: The impact of family intactness on family functioning parental control and parent-child relational qualities in a Chinese context. *Front Pediatr* ۲۰۱۴; ۲:۱۴۹
۶۴. Salminen, J. K., Saarijärvi, S., Toikka, T., Kauhanen, J., & Äärelä, A. (۲۰۰۶). Alexithymia behaves as a personality trait over a ۵-year period in Finnish general population. *Journal of Psychosomatic Research*, ۶۱, ۲۷۵-۲۷۸. doi:۱۰.۱۰۱۶/j.jpsychores.۲۰۰۶.۰۱.۰۱۴
۶۵. Scimeca G, Bruno A, Cava L, Pandolfo G, Muscatello MR, Zoccali R. The relationship between alexithymia, anxiety, depression, and internet addiction severity in a sample of Italian high school students. *ScienWorlrd J* ۲۰۱۴; ۲(۳۳):۱-۸
۶۶. Servidio, R. (۲۰۱۴). Exploring the effects of demographic factors, Internet usage and personality traits on Internet addiction in a sample of Italian university students. *Computers in Human Behavior*, ۳۵۸۵-۹۲. doi:۱۰.۱۰۱۶/j.chb.۲۰۱۴.۰۲.۰۲۴
۶۷. Taylor, G.J., Bagby, R.M., & Parker, J.D.A. (۱۹۹۷). *Disorders of Affect Regulation*, Cambridge: University Press
۶۸. Sanders ,C.E.T.M.Field ,M.Diego, and M. Kaplan (۲۰۰۰). 'The Relationship of Internet Use to Depression and Social Isolation Among Adolescents', *Adolescence*, Vol. ۳۵, No. ۱۳۸
۶۹. Tajalli, F., & Latifian, M. (۲۰۰۷). The effect of family communication patterns on the mental health of adolescents with mediation of emotional intelligence. *Family Research*, ۱۶(۴), ۴۰۷-۴۲۲ (in Persian)
۷۰. Tsai, H. F., Cheng, S. H., Yeh, T. L., Shih, C. C., Chen, K. C., Yang, Y. C., & Yang, Y. K. (۲۰۰۹). The risk factors of Internet addiction—a survey of university freshmen. *Psychiatry Research*, ۱۶۷(۳), ۲۹۴-۲۹۹ doi:۱۰.۱۰۱۶/j.psychres.۲۰۰۸.۰۱.۰۱۵ PMID:۱۹۳۹۵۰۵۲
۷۱. Tsai HF, Cheng SH, Yeh TL, Shih CC, Chen KC, Yang YC (۲۰۰۹). The risk factors of Internet addiction. A survey on university freshmen. *Psychiatry Research* ۱۶۷, ۳, ۲۹۴

۷۲. Thorberg FA, Young RM, Sullivan KA, Lyvers M. alexithymia and alcohol use disorders: a critical review. Addictive behaviors ۲۰۰۹ Mar ۳۱;۳۴(۳):۲۳۷-۴۵
۷۳. Yellowlees PM, Marks S. Problematic Internet Use or Internet Addiction?. Computers in Human Behavior. ۲۰۰۷;۲۳(۳):۱۴۴۷-۱۴۵۳
۷۴. Young, K. S. (۱۹۹۸). Caught in the Net. New York: John Wiley & Sons. <http://netaddiction.com/Internet-addiction-test/>
۷۵. Yates, T.M., Gregor, M.A., & Haviland, M.G. (۲۰۱۲). Child maltreatment, alexithymia, and problematic Internet use in young adulthood. Cyberpsychology, Behavior and Social Networking, ۱۵(۴), ۲۱۹-۲۲۵
۷۶. Ying-Fang Chen MA, Samuel S, Peng P. University Students` Internet Use and its Relationship with Academic Performance, Interpersonal Relationships, Psychosocial Adjustment and Self- Evaluation. Cyber Psychology & Behavior. ۲۰۰۸;۱۱(۴):۴۰-۵۱
۷۷. van der Aa, N., Overbeek, G., Engels, R. C. M. E., Scholte, R. H. J., Meerkerk, G.-J., & Van den Eijnden, R. J. J. M. (۲۰۰۹). Daily and compulsive Internet use and well-being in adolescence: A diathesis-stress model based on Big Five personality traits. Journal of Youth and Adolescence, ۳۸, ۷۶۵-۷۷۶
۷۸. Young, K. S. (۱۹۹۸). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder Cyberpsychology & Behavior, ۱(۳), ۲۳۷-۲۴۴. <http://dx.doi.org/۱۰.۱۰۸۹/cpb.۱۹۹۸.۱>
۷۹. Yosefi Fahandari, M. (۲۰۱۵). The relationship of family operation with internet addiction from the perspective of adolescent identity styles city of Qeshm. Master's Thesis, University of Hormozgan. (in Persian)
۸۰. Xiuqin, H., Huimin, Z., Mengchen, L., Jinan, W., Ying, Z., & Ran, T. (۲۰۱۰). Mental Health, Personality, and Parental Rearing Styles of Adolescents with Internet Addiction Disorder. Cyberpsychology, Behavior and Social Networking, ۱۳(۴), ۴۰۱-۴۰۶
۸۱. Weinstein, A. (۲۰۱۵). Internet-addiction: diagnosis, comorbidity and treatment. Medical psychology in Russia: an electronic scientific journal, ۴(۳۳), ۳
۸۲. Wang, C. W., Ho, R. T., Chan, C. L., & Tse, S. (۲۰۱۵). Exploring personality characteristics of Chinese adolescents with internet-related addictive behaviors: Trait differences for gaming addiction and social networking addiction. Addictive Behaviors, ۴۲, ۳۲-۳۵. doi:۱۰.۱۰۱۶/j.addbeh.۲۰۱۴.۱۰.۰۳۹ PMID:۲۵۴۶۲۶۵۱
۸۳. Wu CY, Lee MB, Liao SC, Chang LR (۲۰۱۵). Risk factors of Internet addiction among Internet users: an online questionnaire survey. PLoS One ۱۰, ۱۰, e۰۱۳۷۵۰۶